

Den sidste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 67:

Forslag til folketingsbeslutning om en dansk indsats til fordel for Golfkrigens ofre, kurdiske flygtninge m.fl.

Af Ole Espersen (S) m.fl.
(Fremsat 9/4 91).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Dette beslutningsforslag rummer en opfordring til regeringen om at igangsætte en dansk humanitær indsats til fordel for ofrene for Golfkrigen og for de senere forfølgelser. Forslagets indhold svarer i meget høj grad til, hvad regeringen har gjort, hvad regeringen er i færd med at gøre, eller hvad vi planlægger at gøre. Derfor kan jeg naturligvis kun udtrykke mig overvejende positivt om forslaget indhold. Når nu Socialdemokratiet har fundet det nødvendigt at fremsætte forslaget, vil jeg da for god ordens skyld understrege, at regeringen lige siden Golfkrisens start i august sidste år har været i løbende kontakt med både de internationale hjælpeorganisationer og med de private danske hjælpeorganisationer. Det har vi været med det udgangspunkt, at vi fra dansk side skulle yde en hurtig og generøs humanitær indsats over for Golfkonfliktens ofre. Det har vi gjort, det skal vi fortsat gøre, og det gør vi fortsat.

På nuværende tidspunkt er der allerede udbetalt et beløb på over 60 mio. kr. i humanitær bistand til dem, som flygtede fra Irak og Kuwait, og til krigsofre i Bagdadområdet. Hertil kommer så, at der med hensyn til de mange kurdiske flygtninge indtil nu er truffet beslutning om en dansk nødhjælpsbistand, som nærmer sig et halvt hundrede millioner kroner. Der er indtil nu bevilget 6 mio. kr. som særligt bidrag til FN's Flygtningehøjkommissær, 8 mio. kr. til Dansk Røde Kors og 3 mio. kr. til Folkekirkens Nødhjælp. Med denne bistand, som blev bevilget allerede sidste fredag, var Danmark i øvrigt blandt de første til at yde en hurtig nødhjælp til kurderne. Til disse beløb skal vi så lægge, hvad der bliver Danmarks andel af den humanitære bistand, der blev vedtaget på EF-

topmødet forleden dag. Der er tale om en samlet EF-bistand på foreløbig ca. 1,2 mia. kr., hvor den danske andel bliver ca. 25 mio. kr. Lægger vi alle disse tal sammen, ligger vi altså allerede over den beløbsramme på tilsammen 100 mio. kr., som Socialdemokratiet nævner i sit forslag.

Jeg vil da godt sige, at sådan en beløbsramme slet ikke er interessant i denne sammenhæng. Det væsentlige er, at Danmark er rede til at udnytte de muligheder, der er for at bidrage til den internationale humanitære indsats, og det kan der overhovedet ikke rejses tvivl om at vi er.

Jeg vil gerne fremhæve, at regeringen er parat til at afsætte yderligere midler til den humanitære indsats, som nu er nødvendig over for de kurdiske flygtninge. Antallet af flygtninge er uhyggelig stort, og det er stigende, så behovet for nødhjælp er meget stort. Jeg er ikke i tvivl om, at både FN's Flygtningehøjkommissær, Røde Kors og Folkekirkens Nødhjælp vil kunne anvende yderligere midler, og vi har over for disse organisationer givet til kende, at regeringen er rede til at støtte deres arbejde med endnu flere penge, end vi har givet hidtil, og vi afventer nu nye ansøgninger i takt med, at indsatsen bliver planlagt.

I denne forbindelse vil jeg også understrege, at regeringen finder, at tilrettelæggelsen af Danmarks humanitære hjælpeindsats bedst og mest effektivt sker som hidtil, dvs. i et tæt samarbejde med både de internationale og de private danske organisationer. Det betyder, at vi er i stand til at svare hurtigt og fleksibelt, når behovene melder sig, og at vi kan koncentrere indsatsen dér, hvor behovene i en given situation er størst. Det betyder også, at vi er i stand til at tilpasse formen for bistand efter de konkrete behov, hvad enten der er tale om fødevarer, medicin, lægelig bistand, hospitalsudstyr eller andet. Altså sagt med andre ord er der ikke behov for som i det foreliggende beslutningsforslag, at Folketinget opstiller særlige programmer for bistand. Jeg kan tilføje, at jeg ved, at både de internationale og de danske organisationer værdsætter den hurtige og fleksible måde, som dansk nødhjælpsbistand administreres på.

Så skal jeg gøre et par bemærkninger til de mere konkrete afsnit i det socialdemokratiske beslutningsforslag. Først til forslaget om udlån af danske hospitalsfaciliteter m.v. og om at stille danske læger og sygeplejersker til rådighed:

[Udenrigsministeren]

Hvis det ønskes af de organisationer, vi samarbejder med, vil regeringen selvsagt være rede til en sådan indsats. Vi har ikke modtaget sådanne opfordringer endnu, men de pågældende organisationer kender regeringens beredvillighed. For god ordens skyld skal jeg også oplyse, at der allerede indgår medicin i mange af de danskfinansierede nødhjælpsleverancer.

Til forslaget om fødevarerbistand skal jeg sige, at det allerede indgår med stor vægt i den bistand, der er ydet, og det vil også gælde den bistand, der nu er i gang til kurderne.

Til forslaget om yderligere støtte til Det Internationale Rehabiliteringscenter for Torturofre skal jeg minde om, at vi allerede har ydet ekstra støtte til centret, for at det kunne sende et lægehold til Kuwait for at undersøge mulighederne for en særlig dansk indsats i området.

Jeg kan ikke lade være med at undre mig lidt over, at ordføreren for forslagsstillerne, der også er formand for torturcentrets bestyrelse, ikke er klar over regeringens meget positive holdning til den slags ansøgninger. Men jeg skal da for god ordens skyld bekræfte igen, at regeringen ser meget positivt på det arbejde, der udføres både af torturcentret på Rigshospitalet og af andre lignende organisationer, som for øvrigt ikke er nævnt i forslaget, f.eks. Oasis, og at vi selvsagt vil modtage konkrete ansøgninger med den samme velvilje, som vi hidtil har vist.

Hvad endelig angår det sidste punkt: Bestræbelser af politisk og humanitær karakter for at standse og afbøde virkningen af behandlingen af kurdere og andre etniske eller religiøse grupper i Irak skal jeg minde om, hvad jeg sagde i Folketingets spørgetid i går. Vi har ingen sikkerhed for, at regimet i Bagdad vil efterleve Sikkerhedsrådets krav om at standse undertrykkelsen af kurderne. Det er derfor, at den danske regering har den opfattelse, at der skal træffes yderligere foranstaltninger for at hindre overgrebene på den kurdiske befolkning.

Vi lægger vægt på, at det sker i overensstemmelse med FN-pagten. Det ser desværre ud til, at det ikke er muligt at få en ny resolution igennem i Sikkerhedsrådet, som kan muliggøre magtanvendelse over for Saddam Hussein i medfør af FN-pagtens kapitel 7. Vi må i stedet for arbejde for fuld udnyttelse af de muligheder, som ligger i det eksisterende sæt af FN-resolutioner, herunder opretholdelse af sanktionerne imod Irak samt muligheden for at give

FN-beskyttelse af de flygtende. Det er netop den kurs, Danmark følger sammen med vore EF-partnere.

Sammenfattende skal jeg konstatere, at det socialdemokratiske forslag viser, at der er bred støtte til den politik, regeringen har fulgt og fortsat agter at følge på dette område. Det synes jeg der er grund til at glæde sig over.

Agnete Laustsen (KF):

Følgerne af Golfkrigen har været frygtelige; krigens rædsler var store, og i disse dage kæmper i tusindvis af værgeløse kurdiske civile kvinder og børn for livet mod sult og kulde i bjergene mellem Tyrkiet og Irak på flugt fra Saddam Husseins terror og tortur.

En sådan situation må naturligvis påkalde sig hele verdenssamfundets opmærksomhed og krav om, at FN til fulde udnytter sine muligheder for at intervenere både politisk og humanitært.

Danmark har lige fra krigens begyndelse hurtigt, konsekvent og også generøst erkendt sine internationale forpligtelser. Den danske regering har skabt respekt om sin holdning og sit engagement i det store hjælpearbejde, som er blevet iværksat, og som vil blive udvidet i takt med de voksende flygtningeproblemer.

Senest har såvel stats- som udenrigsministeren som bekendt taget sagen op på topmødet i fredags og dermed foranlediget en yderligere indsats gennem EF, ialt 1,2 mia. kr., til humanitær hjælp, hvoraf Danmarks andel bliver på ca. 25 mio. kr.

Udenrigsministeren har i sit indlæg allerede udførligt redegjort for økonomien i og karakteren af den omfattende hjælp, vi fra dansk side har og også fortsat vil yde i nært samarbejde med private og danske organisationer, bl.a. Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp og Caritas.

Det er en indsats, som ligger helt på linie med den af Socialdemokratiet nævnte, så et beslutningsforslag, der »opfordrer regeringen til at iværksætte en samlet dansk humanitær indsats« er da sikkert velment, men altså ganske overflødig, for initiativerne er allerede taget og den foreslåede beløbsramme på 100 mio. kr. allerede overskredet.

Læg så hertil regeringens løfte om at afsætte yderligere midler, hvis nye aktiviteter agtes iværksat, herunder f.eks. lægehjælp i området og yderligere medicin og fødevarerbistand.

[Agnete Laustsen]

Må jeg i relation til Socialdemokratiets ønske om at afbøde forsøg på folkedrab over for kurderne supplere udenrigsministerens bemærkninger med det ultimatum, USA har stillet Irak om forbud mod brug af våben over for flygtningene – et ultimatum, som i alle tilfælde efter presseforlydender foreløbig synes at virke.

Vi finder det som nævnt fra konservativ side positivt, at Socialdemokratiet deler regeringens syn på nødvendigheden af aktivt og hurtigt at yde omfattende humanitær bistand til Golfkrigens ofre, men vi synes egentlig ikke, der havde været behov for et beslutningsforslag for at bakke op om den indsats, som jo i realiteten allerede er gjort og fortsat vil blive gjort.

Hanne Severinsen (V):

Overalt i verden ser man med forfærdelse på den brutale fremfærd, som Saddam Husseins regime nu udøver over for kurderne og også over for andre, bl.a. shiitterne. Der er tale om en frygtelig tragedie. Det er ikke første gang, kurderne er kommet ud for det, men her ser vi altså, hvad der sker, når man er et forfulgt mindretal, endda et meget stort mindretal.

Der er ingen tvivl om, og det tror jeg ingen er i tvivl om, at der er et særdeles stort behov for nødhjælp. Der er også god grund til, at alle gode kræfter går i gang med at prøve at hjælpe alt, hvad man overhovedet kan. Det gælder både med mad og medicin, og det gælder selvfølgelig også med at prøve at få det internationale verdenssamfund til at gøre et eller andet.

Vi ser i aviserne og i fjernsynet om massemyrderier, brug af giftgasser. Vi hører om tortur, og vi hører en forfærdelig masse andre ting, som gør hele den danske befolkning klar over, at der her er noget, vi meget gerne vil hjælpe med. Derfor er jeg også helt overbevist om, at den private indsamling, som Dansk Flygtningehjælp nu går i gang med, nok skal få en stor succes, som vil vise, at danskerne er særdeles optaget af dette problem.

Der er derfor overhovedet ikke nogen grund til at gøre det til en specielt partipolitisk sag. Jeg vil da egentlig vælge at se dette beslutningsforslag som en udmærket lejlighed til, at vi alle sammen her i Folketinget kan få lejlighed til at udtrykke vores mening om, hvad det er, der sker over for kurderne og andre i Irak, og at udtrykke vores sympati for alle Golfkrigens ofre.

Så vil jeg samtidig benytte lejligheden til at takke regeringen for en særdeles prisværdig indsats; der har været tale om en meget hurtig indsats, og det gælder for alle Golfkrigens ofre. Der er jo først tale om de 60 mio. kr., som man har givet til dem, der flygtede, dengang det var Kuwait og Irak, det drejede sig om. Her er der så foreløbig brugt 50 mio. kr. til andre foranstaltninger i disse konkrete sager. Her synes jeg især, man må pege på EF's fantastiske hurtige reaktion med de 1,2 mia. kr. Det er virkelig en praktisk og god måde at sætte noget hjælpearbejde i gang på.

Vi skal ikke hjælpe, fordi der er stillet et forslag her. Vi er i fuld gang med at hjælpe, og jeg vil da også citere fra bemærkningerne i beslutningsforslaget, hvor det står: »at en væsentlig del af udgifterne vil kunne afholdes af bevillingerne til international bistand.« Det betyder, at man sådan set ikke behøver at vedtage dette forslag for at yde 100 mio. kr. eller 105 mio. kr. eller 110 mio. kr., eller hvor meget der nu vil blive brug for. Det, som kurderne har brug for, er selvfølgelig ikke, at vi dropper nogle lovforslag ned med helikopter; de har brug for, at vi giver støtte til alle de mange hjælpeorganisationer, som er i gang med at planlægge forskellige aktioner. Det skal vi støtte, samtidig med at vi selvfølgelig også skal støtte, at FN får mulighed for at gribe ind. Det bliver nok svært, fordi Sikkerhedsrådet ikke er helt enig på dette område, men så må vi i hvert fald gøre, hvad vi kan for at få fortolket de nuværende fredsbetingelser som værende ikke overholdt, så vi på den måde måske kan få FN til at træde til.

Under alle omstændigheder tror jeg ikke, der her i salen er uenighed om, at det er en sag, vi ikke skal gøre til partipolitik, men en sag, hvor vi alle sammen synes at vi må gøre noget for at hjælpe.

Gert Petersen (SF):

Socialistisk Folkeparti støtter helhjertet det socialdemokratiske forslag. Jeg vil godt knytte nogle enkelte bemærkninger hertil, idet jeg er enig i den betragtning – det vil jeg godt understrege – at det selvfølgelig heller ikke er meningen, at der skal gå partipolitik i det. Jeg tror, der er en stor enighed om at komme de mange, der er ramt af krigen, og som nu er under flugt eller udsat for forfølgelse, til hjælp. Men jeg synes, at man bør overveje at skabe en særlig organi-

[Gert Petersen]

sation til hjælp for de kurdiske flygtninge i stil med den, der kaldes UNRWA – det er den palæstinensiske flygtningehjælpeorganisation. Videre er det vigtigt at understrege, at hjælpen må udstrækkes til alle krigsofre.

Så er der de danske hospitalsfaciliteter. Vi synes, de bør tages i anvendelse. Vi mener, at det er forkert, det nærmer sig det lidt skandaløse, at regeringen trods et råd fra et flertal i Folketinget trak de danske lægehold tilbage fra området, så snart krigen var slut, med det argument, at nu var der ikke mere brug for lægeindsats i området. Hvordan kan man forsvare en sådan beslutning over for hundredtusinder af sårede flygtninge og epidemiramte?

Så er der fødevarer, bistand og medicin, det er også vigtigt. Det er vores opfattelse, at hvis det ønskes, bør Danmark bidrage også til de nødforsyninger, som nedkastes over bjergene i Irakisk Kurdistan af bl.a. britisk og amerikansk luftvåben. Danmark bør kunne modtage flygtninge til hospitals- og anden behandling, og det gælder ikke mindst de torturofre, som kan behandles på rehabiliteringscentret.

Men hovedopgaven er selvsagt, at folkedrabet på det kurdiske folk standses. I Socialistisk Folkeparti finder vi, at det vil være godt, om der under FN's styring etableres en sikkerhedszone, hvor kurderne kan leve i fred. Hr. Pelle Voigt fra SF har udtalt sig til fordel for en egentlig våbenoverførsel direkte til kurderne, og at Danmark skulle impliceres heri. Jeg skal understrege, at det er hans personlige standpunkt, et særstandpunkt, som det hedder. SF's holdning er, at det må være en opgave for verdenssamfundet at sikre, at den massive forfølgelse af et helt folk bringes til ophør. I denne situation vil vi ikke afvise, at opgavens løsning kan indebære en militær indsats, men kun i yderste nødsfald og helt klart i FN's regi, hvis folkemordet ikke kan hindres på anden måde.

Jeg tror, at meget kan opnås allerede ved at lægge et meget stærkt pres på Irak og f.eks., som det netop er sket, gennemtvinge en standning af alle irakiske militæraktioner i det kurdiske område. Det er et skridt, som vi under de givne omstændigheder klart må støtte. Men for alt dette skal man ikke glemme en samlet, langsigtet politisk løsning. Derfor bør Danmark arbejde aktivt for indkaldelse af en international fredskonference til løsning af de mange udestående problemer i det mellemøstlige område, ik-

ke mindst det kurdiske og det palæstinensiske spørgsmål.

På en lidt bagvendt måde kom regeringen faktisk til at kæde spørgsmålet om en Mellemøstkonference sammen med Golfkrigen, mens krigen stod på, nemlig ved at insistere på at spørgsmålet først måtte rejses, når krigen var slut; så skulle det til gengæld også rejses. Jeg ved ikke, om man kan sige, at krigen er slut, men det er den i hvert fald i formel forstand, og derfor må det være logisk, at den mellemøstlige konference nu sættes på dagsordenen, og at Danmark giver udtryk for et ønske herom.

Annette Just (FP):

Hr. Gert Petersen har lige afsluttet krigen i Mellemøsten. Det blev sagt, at nu er krigen slut, men immervæk så står vi altså her med et beslutningsforslag, som behandler, jeg vil ikke sige efterverne af krigen, men den fortsatte krig, for der er millioner af flygtninge.

Jeg tror, vi alle sammen har fået det brev fra den iranske ambassade, der blev sendt ud i forgårs, som sagde, at Iran faktisk på daværende tidspunkt – mandag aften – havde modtaget 770.000 irakere. Det er altså ikke småtal, vi taler om, når vi taler om de flygtninge, der er nødt til at styrte ud af Irak, fordi der er en enorm forfølgelse. Vi taler mest om de flygtninge, der kommer ind i Tyrkiet, men der er jo, i hvert fald efter hvad pressen skriver, og hvad man kan læse sig til, endnu flere i Iran.

Derfor skal der ikke være nogen tvivl om, at Fremskridtspartiet godt vil være med til at støtte – og det har vi også gjort både i Det udenrigspolitiske Nævn og i Markedsudvalget – at der selvfølgelig skal gives hjælp. Det er på tide, at Danmark viser, at vi dog har en smule respekt ikke blot for os selv, men også for det verdenssamfund, som et flertal af Folketingets partier i den grad nægtede at vise ved, at vi ikke kunne få lov til at være solidariske FN-bidragydere, også da krigen var under opsejling.

Hr. Gert Petersen bliver ved med at sige: Nu skal det være en FN-indsats, der skal gøres, men jeg er immervæk overbevist om, at hr. Gert Petersen er helt klar over, at både Sovjetunionen og Kina vil have utrolig svært ved at sige ja til, at man kan sende FN-tropper ind i Irak, eftersom det skal ske, fordi man er utilfreds med, at irakerne går imod en mindretalsgruppe, nemlig kurderne.

[Annette Just]

Vi ved, at Kina vil være meget ked af det, for så kunne man lave en sammenligning med Tibet. Sovjet vil også være ked af det, og her skal jeg ikke nævne alle de steder, hvor man kunne lave en sammenligning.

Men her skal vi altså tale om fødevarer, internationale hospitalsfaciliteter, udstyr, eventuelt om at sende folk derned, der kan hjælpe. Det er godt, det er i orden, det vil vi også sige ja til hele vejen igennem, og det tror jeg ikke nogen er i tvivl om.

Vi bliver betænkelige, når der i forslaget står, at vi tillige kan bruge de hospitaler, vi har i Danmark. Vi vil godt være med til at sende hospitalsfaciliteter til Iran og Tyrkiet, men vi vil ikke være med til at bruge så mange penge på at transportere de få, der vil kunne transporteres til Danmark. Det vil være en alt for dyr løsning, og det vil hjælpe alt for få. I så tilfælde vil vi heller ikke have nogen mulighed for at komme af med dem igen, for de vil søge asyl øjeblikkeligt, og det kan man såmænd ikke fortænke dem i. Vi synes, det er helt fint med den EF-bistand, der er givet, og det har vi også givet mandat til at udenrigsministeren kunne sige ja til med det samme.

Men vi synes nok, at det mest interessante lige for øjeblikket er at opretholde sanktionerne mod Irak og prøve, om de muligheder, man har prøvet før, fungerer, men også at insistere på at lave en bufferzone, altså en sikkerhedszone, således at kurderne har et fredeligt sted, de kan kalde deres. Det er jo mange år siden, kurderne blev lovet deres eget land gennem en FN-resolution, men det er ligesom ikke så meget, der faktisk er blevet gjort ved den sag. Kurdistan er ikke blevet oprettet, Kurdistan er ikke et fredeligt sted for kurdere. Vi vil gerne være med til at give mandat til, at udenrigsministeren kan arbejde videre med det, for jeg synes, løsningen må være, at hver nation har lov til at have sit eget land. Jeg tror ikke, nogen kan beskyldes hverken mig eller nogen andre for, at det er partipolitik; det er almindelig sund fornuft.

Arne Melchior (CD):

Vi kommer ikke uden om, at også vi danske har en tung medskyld i den tragedie, der nu rammer det kurdiske folk. Danmark var med til at insistere på, at de allierede styrker i Golfkrigen ikke måtte gå ud over det af FN givne mandat. Af den årsag sidder krigsforbryderen Sad-

dam Hussein stadig som enehersker i Irak. Han har gentagne gange gjort sig skyldig i folkedrab og angrebskrig. Alligevel fandt et flertal i Folketinget det rigtigt at give ham chancen for at fortsætte sit tyranniske virke, idet dette flertal skarpt holdt sig til den mindste fællesnævners princip, som det kommer til udtryk i FN. Det er dette, der direkte har ført til disse dages fordrielse af mennesker i milliontal og nedslagtning af titusinder.

CD støtter intentionerne bag det foreliggende forslag, og vi kan erklære os meget tilfreds med udenrigsministerens modtagelse af det, idet jeg forstår, at regeringen endda er villig til at gå en hel del videre. Men det er ikke gjort med nok så megen medfølelse og en smule humanitær hjælp. Vi er selv medskyldige og må lære at lægge større vægt på medmenneskelige forpligtelser end på formalistiske, billige og bekvemme standpunkter.

Jeg skal afslutningsvis sige, at CD naturligvis vil bidrage til at finde finanspolitisk dækning for de beløb, der vil komme til at medgå. Jeg forventer, at også forslagsstillerne til det forslag, vi i dette øjeblik behandler, vil være villige hertil, også dersom det går, som jeg forstod på udenrigsministeren, at det samlede beløb bliver en del ud over det i forslaget indeholdte.

Elisabeth Arnold (RV):

Som flere ordførere har påpeget, er dette en sag, som næppe kan kaldes partipolitisk. Jeg synes heller ikke, der er nogen grund til at begynde at diskutere, om det, regeringen foretager sig i øjeblikket, eller det, der er foreslået af Socialdemokratiet, er bedre eller mindre godt, eller hvad der var ønskeligt. Det er helt oplagt, at indsatser af den type, som er beskrevet i dette beslutningsforslag, er nødvendige og ønskelige, og vi støtter dem alle sammen.

Det er nævnt af flere, at vi skal yde støtte til behandling af torturofre, og det støtter vi også fra radikal side. Jeg vil ligesom udenrigsministeren lægge vægt på, at der jo er flere centre i landet, der beskæftiger sig med rehabilitering af torturofre, og jeg synes, man skal lade ansøgningerne afgøre, hvem der får midlerne. Naturligvis skal vi stille alle de kræfter til rådighed, vi har i landet, for at hjælpe disse ulykkelige mennesker.

I den forbindelse vil jeg også sige, at vi fra radikal side er helt indstillet på at stille både hos-

[Elisabeth Arnold]

pitalsfaciliteter og arbejdskraft til rådighed og så i Danmark. Vi kan ikke sige, at vi gerne vil behandle torturofre, og samtidig sige, at vi ikke vil behandle personer, som er sårede eller har brug for efterbehandling på hospitaler, som er placeret på dansk grund. Vi tilslutter os helt det, der står i beslutningsforslaget, og den linie, som regeringen i øvrigt har lagt.

Til sidst vil jeg godt lige nævne, at i den sidste sætning i beslutningsforslaget opfordrer Socialdemokratiet regeringen til at udfolde bestræbelser af politisk og humanitær karakter for at standse og afbøde det forsøg på folkedrab, der foretages af Saddam Hussein. Der er ikke nævnt nogen politiske handlemuligheder, hvilke tiltag man ønsker regeringen skal tage, og jeg synes også, det er svært. Mange af indlæggene her har netop beskrevet, hvor utrolig svært det er, fordi politiske handlemuligheder er ønskelige. Vi sidder jo alle sammen, når vi overværer disse forfærdelige tv-reportager, helt desperate og siger: Hvad kan vi dog gøre rent politisk for at standse disse myrderier? Men de politiske handlemuligheder er jo stærkt begrænsede af de regler, vi har i de internationale organer, hvor vi gør vores indflydelse gældende, så godt vi kan. Jeg vil derfor gerne høre, hvad det er for politiske handlemuligheder, Socialdemokratiet har forestillet sig man kunne have til rådighed.

Vi synes i hvert fald fra radikal side, at det ville være spændende, om vi kunne tage afsæt i dette forslag til nogle betragtninger om, hvilke eventuelle ændringer i det internationale regelsæt vi måske kunne tage op efter dette, for det er helt oplagt, at ingen anstændige mennesker kan sidde disse frygtelige myrderier overhørig, og det er et nederlag for vores internationale samarbejde, at vi ikke kan gøre noget.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at sige, at Kristeligt Folkeparti helt støtter de intentioner, der ligger i Socialdemokratiets forslag. Samtidig vil jeg med tilfredshed konstatere, at regeringen for længst er gået i gang med at gøre det nødvendige. Dermed mener jeg også, vi kan konstatere, at der er bred enighed i Folketinget om, at Danmark virkelig skal yde en stor indsats for det kurdiske folk, som er kommet ud i denne helt umenneskelige, katastrofale situation.

Vi drøftede sagen i Markedsudvalget i freddags, hvor Kristeligt Folkeparti dels understregede den humanitære indsats, men også at vi satser på en politisk løsning. Vi understregede, at i de våbenhvileforhandlinger, der er i gang, burde vilkårene strammes op, så man fik tilintetgjort de helikoptere, som Saddam Hussein har brugt og stadig bruger til at nedskyde det kurdiske folk.

Jeg synes, det er meget beklageligt, at Sovjet og Kina har hindret, at man kunne gøre en sådan politisk indsats, og jeg synes nok, man kan gøre sig nogle refleksioner. Der er mange, som har været kritiske over for, at især USA gjorde en stor indsats for at befri Kuwait. Mit parti hører til dem, som har udtrykt påskønnelse af den lederrolle, USA her påtog sig, og samtidig har udtrykt stor tilfredshed med, at det skete med bred FN-opbakning. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, hvor megen menneskelig lidelse man kunne have hindret, hvis lidt mere af Saddam Husseins isenkram var blevet ødelagt.

Jeg synes nok, at det, vi oplever og har oplevet de sidste døgn, viser, at man ikke sikrer freden alene ved selv at være fredelig. Det giver nok nogle ting til yderligere overvejelse, når vi står over for så kyniske diktatorer, som vi er stillet over for her, og som vi også vil kunne blive stillet over for i fremtiden. Jeg mener, som også bl.a. CD's ordfører var inde på, at vi også har et medansvar fra dansk side ved, at vi har været meget tøvende i at få det isenkram ødelagt, som nu bruges så kynisk.

Vi støtter helt intentionen og bakker op om det, regeringen arbejder for. Men jeg vil endnu en gang understrege, at man kan altså ikke sikre freden alene ved at komme med fredelige formuleringer.

Ole Espersen (S):

Egentlig er det måske forkert at gøre en slags status med hensyn til de enkelte partiers holdning, for jeg er som udgangspunkt helt enig i, at dette ikke er og ikke bør være et partipolitisk spørgsmål. Ikke desto mindre er vi selvfølgelig glade for, at der er et klart flertal for at vedtage dette forslag og de enkelte elementer i det.

Jeg synes, det er forkert at opfatte det som en lidt utidig indblanding fra Folketingets side. Det er klart, at når vi står over for katastrofer som den, vi nu oplever, er det en helt naturlig foreteelse, at Folketinget som helhed interesse-

[Ole Espersen]

rer sig for det, der sker, og vil være med til at lægge retningslinjer og gerne brede rammer for det arbejde, som regeringen kan foretage sig.

Jeg vil gerne sige, at den umiddelbare anledning til vores beslutning om at fremkomme med dette forslag var vores overraskelse i Det Udenrigspolitiske Nævn, da det for vel omkring 14 dage siden blev meddelt, at nu var krigens slut, og derfor trak Danmark sit hospitalspersonale tilbage. Det var vi mange – jeg tror et flertal – der var overraskede over, for vi vidste jo, at der var så mange titusinder alvorligt sårede, der havde umiddelbart brug for bistand fra danske læger, sygehuspersonale og andre.

Det var årsagen til, at vi syntes, det var rimeligt, at vi tog en debat i Folketinget, og det er altså udgangspunktet for det forslag, der ligger på bordet i dag, og vi er meget tilfredse med den positive holdning, der er fra alle partier, og med det klare flertal for de væsentlige elementer i det forslag, vi har fremsat.

Jeg vil gerne understrege også over for udenrigsministeren, at vi heller ikke har kendskab til, at den danske regering har afslået ønsker, der er fremsat. Men det, vi foreslår i det første punkt, er jo, at man fra dansk side direkte tilbyder at udlåne danske hospitalsfaciliteter og yde bistand i form af hospitalsudstyr og medicin osv., altså et direkte tilbud om bistand i stedet for at lade de organisationer, som utvivlsomt har brug for den, finde ud af, hvor de skal henvende sig. Vi synes, det var rimeligt, hvis man kom med direkte tilbud.

Jeg vil gerne understrege, at vi taler om hospitalsfaciliteter i form af at sende udstyr derned eller i form af bistand her i landet på hospitalet i Holstebro. Der er ikke noget pålæg om, at det skal være i Holstebro, men der kan bestemt tænkes situationer, hvor vi vil kunne behandle nogle tilfælde af særlig kompliceret karakter bedre her i landet, end man kan andre steder. Men vi tænker naturligvis også på feltlazareter, der jo har været udlånt tidligere.

Fødevarebistanden er i god gænge. Det er vi glade for at høre, og den skal naturligvis fortsætte i endnu større omfang.

Når vi yderligere nævner støtte til Det Internationale Rehabiliteringscenter for Torturofre, står der jo »yderligere«, og vi har taget det med bl.a. for at sige tak for den støtte, der allerede er givet. Regeringen har bevilget 150.000 kr. til at undersøge behovet i Kuwait for bistand fra re-

habiliteringscenteret, og det er vi taknemlige for, men vi er helt sikre på, at der bliver brug for flere midler og flere ressourcer, når undersøgelsen er foretaget.

Den har i øvrigt været ganske vanskelig, fordi disse lande af kulturelle og andre grunde ikke ligefrem henvender sig til andre lande og tigger og beder om bistand. Man skal faktisk udøve en ganske omfattende opsøgende virksomhed, hvor mærkeligt det end lyder, for de bryder sig ikke så meget om bistand – og hermed tænker jeg ikke på de sårede, men jeg tænker på regeringerne de pågældende steder. Det er vores opfattelse, at vi må være mere offensive og sørge for, at de, der virkelig har behov for hjælpen, også får den tilbudt, selv om der er andre kulturelle forhold i de pågældende lande.

RCT sender læger derned om en uges tid, og så vil vi få en rapport herom, og vi går ud fra, at regeringen derefter, således som ministeren også nævnte det, er indstillet på at yde den økonomiske bistand, der måtte være nødvendig, naturligvis også gerne til andre, der har den viden og erfaring, som er nødvendig for at hjælpe bl.a. torturofre.

Vi skriver til sidst, at vi også tænker på bestræbelser af politisk karakter for at standse eller afbøde det forsøg på folke drab, der finder sted, og fru Elisabeth Arnold spurgte om, hvad vi tænkte på med det. Ja, vi tænkte bl.a. på, at man fra den danske eller andre regeringer burde og måske stadig bør lægge pres på Tyrkiet for, at man åbner grænsen, i det omfang den stadig måtte være lukket, eller undlader igen at lukke grænsen for flygtningene.

Der er ingen tvivl om, at det var i strid med folkeretten, da Tyrkiet lukkede grænsen for de flygtende kurdere, og jeg synes godt, at man kunne have protesteret fra den danske regerings side og fra EF-landenes side – det har man måske gjort, uden at vi ved det. Det anser vi for at være en politisk aktion, der måske kunne have reddet mange, mange menneskeliv. Vi er godt klar over, at Tyrkiet står i en svær situation, men en sådan pression over for Tyrkiet burde naturligvis ledsages af et løfte om at yde bistand i forbindelse med modtagelsen af flygtninge. Det er en form for politisk aktion, som vi også mener at et lille land som Danmark kan foretage, f.eks. over for Tyrkiet.

Jeg synes måske nok, at hr. Arne Melchior overdriber en lille smule, når han siger, at et

[Ole Espersen]

flertal i dette Folketing bærer et tungt medansvar for, at Saddam Hussein nu fortsætter sin tyranniske optræden. Jeg synes, at det er ubegrundet at lægge dette ansvar på det danske Folketings flertal.

Det er jo sådan, at den resolution fra FN, som Saddam Hussein har opereret under, til lod, at USA nedskød fly, der angreb kurdere, men efter USA's opfattelse ikke helikoptere. Vi har meget svært ved at se, hvordan en resolution kan tillade nedskydning af flyene – og det var man glad for at man havde mulighed for at gøre, og man gjorde det altså også – men ikke skulle tillade nedskydning af helikoptere, der var i gang med morderiske angreb på kurdere. Den distinktion forstår vi ikke, og derfor mener vi, at der godt kunne have været sat effektivt ind, mere effektivt i hvert fald, også mod det efterfølgende folkedrab, end der er blevet.

Men det afgørende må jo være, at vi fortsat yder en aktiv – jeg vil gerne understrege aktiv – indsats, hvor vi ikke blot siger ja til de anmodninger, der måtte komme om hjælp, men selv aktivt bidrager til at finde de steder og de områder, hvor vi kan bistå i denne katastrofale situation.

Vi håber, at beslutningsforslaget i samarbejde med regeringen hurtigt kan vedtages, og at vi også løbende her i Folketinget kan drøfte, hvordan vi kan bidrage til det, som vi talte så meget om under selve krigen, nemlig at vinde freden, for den er jo langt fra vundet endnu.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det lyder, som om hr. Ole Espersen og jeg har opfattet debattens forløb lidt forskelligt. Jeg mener absolut ikke, dette forslag skal vedtages, og det er heller ikke fremgået af debatten. Det er ikke nødvendigt, fordi de intentioner, der ligger i forslaget, allerede er gennemført, ja, mere end gennemført.

Jeg vil godt understrege, at når jeg har været lidt kritisk over for nogle af punkterne i forslaget, er det ikke, fordi jeg, som hr. Ole Espersen sagde det, opfatter det som utidig indblanding, men det er, fordi vi skal passe meget på, at vi ikke i vores ønsker om at yde bistand kommer til at gøre det på en mindre effektiv måde.

Den effektive måde at gøre det på er at yde bistand gennem de internationale og nationale organisationer, som har erfaringer i det arbejde, som er inde i området, og som vi har et godt

grundlag for samarbejde med. Vi skal ikke begynde at opfinde nye organisationer.

Derfor hæftede jeg mig også ved, at hr. Gert Petersen understregede, at der kunne være behov for en ny organisation i stil med UNRWA til at tage sig af kurdernes problem. Det kan meget vel være rigtigt. Jeg forstod hr. Gert Petersen sådan, at det i givet fald skulle være en ny FN-organisation. Det er jeg meget enig i, men det, der ligger i dette forslag, er lidt, som om vi nu må lave vores egen.

Det lå jo også i hr. Ole Espersens bebrejdelser af, at man havde trukket de danske læger og sygeplejersker væk fra området. Jamen teltene, som de arbejdede i, blev bogstavelig talt revet ned over hovedet på dem. De var nede for at støtte nogle etablerede enheder, det var britiske militære feltlazaretter. Da de blev opløst, var der ikke længere noget sted at arbejde, og vi skal da ikke begynde at oprette vores egne hospitaler og sende dem af sted uden om de organisationer, der findes.

Når hr. Ole Espersen siger: Jamen så skal man da i hvert fald komme med tilbud om at stille personale til rådighed, så hørte hr. Ole Espersen måske ikke, at jeg så sent som for ½ time siden kom med sådan et tilbud her fra talerstolen? Og jeg sagde i øvrigt, som sandt er, at det er velkendt i disse organisationer, at vi er rede til at stille både mandskab, materiel og penge til rådighed.

Men vi skal ikke begynde at opfinde vores egne organisationer af bare velvilje. Det er derfor, jeg lægger så stor vægt på at fastholde det mønster for samarbejde om løsning af den slags humanitære opgaver, som vi har haft hidtil, og det er derfor, vi skal fortsætte på den måde.

Til hr. Gert Petersen vil jeg sige, at jeg er ganske enig med ham i, at en international fredskonference om Mellemøsten er nødvendig, en konference, der, som hr. Gert Petersen sagde det, rummer så mange af området's problemer som muligt. Vi støtter selvsagt, at en sådan fredskonference bliver indkaldt i rette tid.

Endelig er jeg meget glad for, at hr. Gert Petersen understreger, at de løsninger, vi skal finde, skal holdes inden for FN's rammer. Det er meget vigtigt, når vi diskuterer mulighederne for det, der sådan lidt flot bliver kaldt den nye verdensorden, at vi holder fast på, at det skal være FN-regler, der er grundlaget for den nye verdensorden. Mulighederne for, at vi griber

[Udenrigsministeren]

ind i det, man tidligere var tilbøjelig til at kalde en stats indre anliggender – specielt i en sag som den, vi ser her med det, der sker mod kurdere – ligger i at udnytte de regler, der allerede er i FN-pagtens kap. 7 om udefra at gribe ind, når en stat mishandler et mindretal.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg er enig med ministeren i, at tiden ikke tillader at oprette nye organisationer for at løse det problem, vi står umiddelbart over for her, det tror jeg heller ikke. Det er også derfor, at vi udtrykkeligt nævner i vores beslutningsforslag, at indsatsen bør tilrettelægges i nært samarbejde med relevante – og det vil sige eksisterende – internationale organisationer, f.eks. UNRWA, FN's Flygtningehøjkommissær osv. Det er en klar forudsætning, så der er ikke tale om, at vi foreslår nye organisationer fra vores side.

Men nu er dette – og det vil jeg så sige til ministeren – jo en opfordring til regeringen, og jeg forstår, at ministeren mener, at opfordringen for så vidt er unødvendig, idet ministeren her fra talerstolen siger, at det, der står i resolutionen, ønsker regeringen selv gennemført. Og hvis det er rigtigt forstået – det kan vi også eventuelt drøfte i et samråd – så er jeg da enig i, at opfordringen er efterkommet. Det er vi glade for, og det understreger, at dette ikke er en partipolitisk sag. Og hvis det kan understreges og vi kan nå til enighed om det i udvalget, er der ikke noget behov for en formel vedtagelse. Det er jeg ganske enig med ministeren i.

Gert Petersen (SF):

Jeg melder mig igen, ikke fordi jeg var uenig i det, udenrigsministeren sagde, men netop fordi jeg synes, det var så vigtigt, hvad der blev sagt om at holde løsningerne inden for FN's rammer. Det kunne jeg da egentlig godt tænke mig at høre en kommentar til fra hr. Arne Melchior, som åbenbart mente, at vi nu skulle til at kritisere Bush, fordi han ikke var gået længere, end FN-mandatet gav ham ret til. FN-mandatet var at befri Kuwait. Færdigt arbejde! FN-mandatet var ikke at afsætte Saddam Hussein, og det var ikke et spørgsmål om et flertal eller et mindretal i det danske Folketing. Det var simpelt hen et spørgsmål om formulering af en stribe resolutioner i FN.

Jeg skal da indrømme, at bagefter sidder vi vel alle sammen og tænker: Bare dog den bandit var røget med i købet, altså Saddam Hussein er det, jeg taler om nu, det er ikke Bush. Det sidder vi vel alle sammen og tænker bagefter.

Men jeg spørger: Hvor ville vi have været henne, hvis en supermagt eller en stormagt kan fortolke FN-mandater, fuldkommen som det passer dem? Så er der da ikke tale om nogen ny international retsorden, så er der tale om den gamle retsorden, hvor det er den stærke, som bestemmer, hvordan tingene skal se ud.

Jeg kan kritisere USA for meget, og jeg mener stadig væk, at det var en fejl, at man startede krigen i stedet for at anvende blokaden, selv om den ville tage længere tid. Jeg vil da godt minde hr. Kofod-Svendsen og andre om, at når vi nu står med alle disse ulykker, så er det udløbere af krigen. De ville ikke være forekommet, hvis der havde været tale om en blokade; det er helt usandsynligt, at de ville være forekommet.

Men lad det være. Jeg kan kritisere Bush for meget, men jeg vil ikke kritisere ham, fordi han respekterede FN's mandat. Jeg synes, det er uhyre vigtigt, og vi som et lille land har en kolossal interesse i, at de store magter, når de får den slags mandater, også overholder dem. Og jeg vil da også sige med hensyn til det skridt, som USA har taget nu, hvor de har forbudt irakerne landmilitære og luftmilitære operationer nord for en bestemt breddegrad, at det er et skridt, som jeg fuldt ud kan støtte. Det er jo med henvisning til de hjælpeaktioner, som foregår, og som igen foregår i henhold til den senest vedtagne FN-resolution. Det synes jeg er helt korrekt, sådan må det være. Verden er slem nok i forvejen, men hvis man helt vil frigøre sig fra det internationale retssamfund og gøre nøjagtig, som det passer én – det kan være rigtigt i nogle tilfælde, det kan være forkert i andre – så kommer det først for alvor til at se farligt ud.

Arne Melchior (CD):

Jeg har hørt debatten på samme måde som udenrigsministeren og skal for en ordens skyld bekræfte, at jeg talte om, at CD naturligvis kunne støtte intentionerne bag forslaget, men vi føler ingen trang til at få det vedtaget, eftersom der allerede er mere i gang, end forslaget egentlig omfatter – i hvert fald en større samlet indsats.

[Arne Melchior]

Hr. Ole Espersen beskæftigede sig med det, jeg havde sagt om ansvar, og hæftede sig så ved, om der var forskel på fly og helikoptere eller ej. Det, jeg mener der burde være sket, og som jo også et medlem af SF – skønt vi har fået at vide, det er et særstandpunkt – klart mener, og som hr. Kofod-Svendsen mener, og som selv hr. Gert Petersen fik indflettet, det var, at Saddam Hussein skulle have været fjernet.

Jeg er da ganske klar over, at det gik FN-mandatet ikke ud på, og det var det, jeg talte om, da jeg talte om den mindste fællesnævners princip. Vi, Folketinget, har selvfølgelig ikke ansvaret for det, men for vor del – efter vor størrelse og vore muligheder – har vi sunget med på det kor: Hertil og ikke længere. Derfor er denne gigantiske krigsforbryder, vel den største, vi har set siden Anden Verdenskrig, i dag ikke bare på fri fod, men han er eneheriker i et stort land. Og da vi ikke har villet ivre for, at FN skulle beslutte at fjerne ham, er vi medskyldige i de slagtinger og de fordrivelser, der skete her.

Bush turde ikke andet; det kan man så diskutere om han burde have turdet. Jeg kan godt forstå, han ikke turde; sporene skræmmer jo. Men det er en medskyld, der bæres herfra. Det er det, jeg gerne har villet fremhæve, og det fastholder jeg.

Så vil jeg lige til slut sige, at jeg hørte pludselig udenrigsministeren sige noget om en international fredskonference om Mellemostens problemer. Ingen ved bedre end vor meget vidende udenrigsminister, hvor mangfoldige disse er. Jeg tillader mig at opfatte det som sådan et almindeligt skønneri og en eller anden venlighed over for nogen, eller jeg ved ikke hvad – noget, der bare faldt i munden, for jeg tror ikke, udenrigsministeren har fantasi til at forestille sig en international fredskonference, som skulle kunne tage op, endsige løse alle de mangfoldige forskellige besværlige problemer, der er i det gigantiske område, som vi med sådan et lille ord kalder for Mellemosten. I hvert fald ved et forslag af den art er det ikke dagsaktuelt, og det vil ikke medføre noget bidrag til løsning af de akutte problemer.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg må sige til hr. Arne Melchior, at jeg meget omhyggeligt talte om nødvendigheden og nytten af en international fredskonference, som

kan tage så mange problemer med som muligt, og så sagde jeg omhyggeligt: Og som indkaldes, når tiden er inde til det. Det er klart, at man ikke her og nu kan nå noget ved at bunke alle problemer sammen. Jeg er meget enig med hr. Arne Melchior, når han rejser den moralske diskussion, som vi sådan set alle sammen bør engagere os i, dels når vi skal vurdere den situation, vi står i nu – og den høje grad af magtesløshed, vi står i – dels når vi skal vurdere, hvad godt man kan få ud af det, der er en dårlig situation, nemlig en ny verdensorden, som det er kaldt.

Det er vel tilløb til den diskussion, vi allerede oplevede i går, hvor vi hørte et normalt meget lidt våbenbegeistret medlem af Folketinget tale om, at der måske kunne være tale om, at man i en konkret situation skulle give våbenhjælp. Når vi hører en af dem, der hidtil skarpest har sagt: Uha, vi skal sandelig følge EF-reglerne altid, ligefrem lade sig friste til at sige, at der kan altså være situationer, hvor vi skal lave vore egne regler – det var, hvad hr. Ole Espersen sagde i går – er det vel i virkeligheden udtryk for, at der er en begyndende overvejelse af nogle af de holdninger, man har haft hidtil. Og hvad enten man er enig eller uenig i de forskellige udsagn, så er det dog egentlig en god ting, at en sådan diskussion starter, og det er også rimeligt, for jeg vil da vove den påstand, at når man føler magtesløshed i den situation, man er i i dag, så skyldes det måske i høj grad, at vi hidtil har været for lidt villige til at bevæge os bort fra fastlåste synspunkter.

Det var en god ting, da i sin tid – det er mange måneder siden efterhånden – et stort flertal besluttede at deltage aktivt i indsatsen i Golfen ved at sende et dansk flådeskib af sted, men da så spørgsmålet var, om vi skulle gøre vort bedste, eller om vi skulle gøre det mindst tænkelige, så kom det kølige overlæg og de faste holdninger måske ind igen.

Når vi har diskuteret mulighederne for en fælles europæisk optræden også i en situation som den, der opstår, har det store flertal altså hidtil vægret sig ved at gå ind i en diskussion ud over visse fastlåste synspunkter. Det ville da være godt, hvis vi nu kunne få en fordomsfri overvejelse af, om vi ikke også på det punkt kunne bevæge os lidt fra gamle, fastlåste holdninger for i fremtiden at være mindre magtesløse over for en situation som den, vi oplever for

[Udenrigsministeren]

øjeblikket, og som såmænd nok skal genopstå et andet sted.

Så jeg hilser velkommen både hr. Arne Melchior's hib til os alle sammen her i dag og så de begyndende tegn på, at man er villig til i en situation som den nuværende at begynde at genoverveje gamle og fastlåste synspunkter. Det er nu ikke så ringe.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Først med hensyn til Mellemøstkonferencen. Nu bliver jeg lidt urolig, når udenrigsministeren siger »i rette tid«. Jamen det har man faktisk sagt siden 1973-74: i rette tid, og den går ikke. Og den går slet ikke efter den krig, som har fundet sted, og med det klima, som eksisterer nu, den situation, der eksisterer nu. Så er »rette tid« faktisk 1991. Det synes jeg at man bør se i øjnene, hvis ikke man vil invitere en forfærdelig masse yderligere ulykker indenfor. Det er der jo en klar vilje til hos nogle, i hvert fald når jeg har hørt heroppefra, hvordan selve krigen og USA's fremragende initiativer til at starte en krig er blevet rost.

Jeg tror, man skulle tænke på, at hele den situation, vi står i nu med over 100.000 dræbte i Irak, med et land, der er bombet tilbage til, som det er sagt, forindustrielt tidsalder, dog lige bortset fra Saddam Husseins krigsmaskine – for den er altså intakt, i strid med hvad Bush sagde – og nu med nedslagtning af kurdere og shiamuslimer osv., hænger sammen med den krig. Det hænger sammen med selve krigen, det hænger sammen med Bushs proklamation af, at Saddam var så svækket, og så mente man, at nu kunne man starte oprøret. Det hænger også sammen med Bushs egne opfordringer og appeller under krigen til de dér mennesker om at starte oprør, for nu skulle vi af med Saddam. Det stod godt nok ikke i FN's resolution, men det var også et mål at slippe af med Saddam, og det kan være et mål for et oprør, og Bush appellerede til dem om at gøre oprør.

Ja, det er da årsagerne til, at det netop er nu, det sker. Der har været en årelang konflikt, kurderne har været undertrykt i årevis, og der har været flere oprør – i øvrigt et stort et i begyndelsen af 1970'erne, som blev totalt forrådt af USA – så jeg synes nok, man skal tage og tænke sig lidt om, inden man kaster sig ud i de store lovprisninger af USA's rolle i det her.

Så vil jeg godt sige til sidst, at jeg altså ikke vil tages til indtægt af hr. Arne Melchior, fordi jeg siger, at jeg da også helst så, at Saddam var væk, og at han ikke sad på den post. Det har jeg sagt ikke alene efter krigen, men også under krigen og før krigen. Der er masser af statschefer, som jeg gerne så erstattet af nogle andre, det være sig Mengistu, det være sig Shamir, det være sig Mobuto – der er masser af dem – hvor jeg hellere så nogle nogle andre statschefer eller regeringschefer end dem. Men det er ikke udtryk for, at jeg mener, at så skal USA sætte sig ud over alle regler og afsætte dem.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg vil gerne bekræfte hr. Gert Petersens ud-sagn heroppefra om, at jeg i dette spørgsmål har indtaget et særstandpunkt i SF, et særstandpunkt, som jeg fastholder, og med henvisning til de bemærkninger, som udenrigsministeren og hr. Arne Melchior er kommet med, skal jeg lige for klarhedens skyld sige til hr. Arne Melchior, at jeg ikke har talt om en fjernelse af Saddam Hussein.

Det, jeg har talt om, er, at det efter min mening burde overvejes i en situation, hvor et folkemord var i gang mod kurderne i det nordlige Irak, i en situation, hvor det ikke var muligt at få en FN-resolution igennem, som effektivt sikrede en FN-beskyttelse af kurderne, at det i en sådan situation burde overvejes at sætte kurderne i stand til at forsvare sig mod de irakiske helikoptere og mod de irakiske tankstyrker, sådan som f.eks. Storbritannien har foreslået det.

Dette kunne efter min opfattelse gøres ved at sætte kurderne i besiddelse enten af Stingermissiler, Carl Gustav-antitankvåben eller andet. Det er min opfattelse, at når vi står over for en situation, som er et folkemord, sådan som vi så det, så er det vores moralske forpligtelse at foretage os noget og sørge for, at folkemordet bliver bragt til ophør, og jeg mener, at i en sådan situation må vi også overveje foranstaltninger som dem, jeg spurgte udenrigsministeren om i spørgetiden i går. Jeg forstod på udenrigsministeren, at det er ikke noget, man har tænkt over eller overvejet. Jeg konstaterer med tilfredshed, at det er lykkedes forhåbentlig permanent at få Saddam Hussein til at standse myrderierne på kurderne, men jeg må indrømme, at min tillid til, at det vil være en varig situ-

[Pelle Voigt]

ation, kan ligge på et meget lille sted, når man ser på Saddam Husseins systematiske udryddelsespolitik over for kurderne og de ting, der i øvrigt er sket historisk i området i forholdet mellem kurderne og de stater, de bor i. Derfor synes jeg, at en sådan melding er væsentlig og betydningsfuld, og jeg fastholder som sagt mit synspunkt og kan bekræfte hr. Gert Petersens bemærkninger om, at det ikke er tilfældet for flertallet i SF's folketingsgruppe.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Den nye verdensorden, som ministeren nævner, bør efter min opfattelse først og fremmest grundlægges derved, at vi stiller de samme krav til alle lande, og at alle lande kan stille de samme krav til os, som vi stiller til dem. Når vi protesterer mod en folkeretskrænkelse det ene sted, skal vi også gøre det det andet sted, hvad enten det er allierede eller ikkeallierede. Det vil faktisk reelt være en ny verdensorden, men det kniber det jo med en gang imellem.

Når man tænker på Kina, der selv er medansvarlig for et folkedrab i Tibet, og hvor vi har været meget utilfreds med, at FN har genoptaget hjælpen efter det, der skete i Kina for et års tid siden, når man tænker på, at det land skulle kunne forhindre os, hvis man fra Vestens side havde mulighed for det, kapacitet til det, virkelig mulighed for det, som man jo har i forhold til Saddam Hussein, hvis Kina så skulle forhindre os i at bruge den mulighed, så vil jeg sige ja til det, selv om der måske formelt foreligger en overtrædelse af FN-pagten, som til gengæld på det groveste er overtrådt af Kina tidligere.

Jeg synes såmænd ikke, der er så meget nyt i det, men jeg synes, det er nødvendigt, at vi gør os disse tanker, og jeg har bestemt aldrig ment, at man til enhver tid over for hvem som helst skulle følge FN-pagten, hvis de lande, der var tale om at gøre noget over for, ikke selv gjorde det.

Jeg synes, vi har mange grunde til at stille moralske spørgsmål, som udenrigsministeren også gjorde det, og derfor også et særligt svar. Der er jo aldrig ret mange, der taler om, at kurderne nedskydes med vestlige våben og også med sovjetiske våben utvivlsomt, leveret af pengemæssige grunde, profitgrunde, til Saddam Hussein for ikke ret længe siden. Der er moralske spørgsmål dér.

Der er anledning til at tage spørgsmålet om en ny verdensorden op, og det er man jo heldigvis også i gang med, og det glæder vi os til, måske også i FN. Og vi får snart lejlighed til det her i Folketinget, når vi kommer med et forslag om kontrol med transport af våben på danske skibe til f.eks. Irak eller Iran eller andre lande. Det har vi foreslået. Det synes vi kunne være et bidrag til en ny verdensorden, men det har vi hidtil mødt afvisning i forhold til. Det håber jeg ikke vi gør denne gang.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er på grund af hr. Pelle Voigts optræden her på talerstolen på nuværende tidspunkt. Jeg indrømmer gerne, at da jeg så hr. Pelle Voigt i fjernsynet i går aftes, kneb jeg mig i armen og sagde: Drømmer jeg, eller er jeg vågen? Men så hørte jeg jo beroligende ord fra SF's ordfører om, at jeg måtte have drømt i går. Nu fik jeg så at vide, at det gjorde jeg aldeles ikke, for det var hr. Pelle Voigts mening, at vi skulle sende Stingermissiler og Carl Gustav – vi fik det sådan helt pointeret, hvad det var – ned til kurderne.

Jeg vil bare for en sikkerheds skyld sige her fra talerstolen, at det er ikke Fremskridtspartiets indstilling. Det kan ikke på nogen måde tages til indtægt, at vi er gået ind for så meget andet med, at vi skulle sende forsvar derned. Vi vil i hvert fald ikke gå så langt, som hr. Pelle Voigt vil i dag.

Vi ville have ønsket, at general Schwarzkopf havde fået mandat til at gøre sin opgave færdig. Det gjorde han ikke. Jeg har stillet spørgsmål til statsministeren i Markedsudvalget, om NATO og Den Panarabiske Koalition eventuelt kunne tænkes at gå sammen i en løsning af det irakiske problem, når nu man ikke kunne få FN til det. Jeg tror, jeg vil gentage spørgsmålet og så se, om der ikke skulle komme et anderledes svar i løbet af et par dage, for jeg har på fornemmelsen, at dette er en situation, der udvikler sig fra time til time, og at det måske var en mulighed, at det var NATO og Den Panarabiske Koalition, der kunne gå sammen om at løse det akutte irakiske problem, hvis man ikke kan få FN til at forstå, at nu skal der gøres noget. For selvfølgelig skal der gøres noget.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg forstår meget vel hr. Ole Espersens kritiske bemærkninger om vetorettens rolle i inter-

[Udenrigsministeren]

nationale beslutningsprocesser, og jeg er meget enig i, at vetorettens anvendelse ligesom de regler, der findes mange steder om enstemmighedskrav, er noget, der kan hæmme vedtagelsen af ting, der kan føre os videre.

Jeg stoler på, at hr. Ole Espersen vil huske sine egne interessante åbninger, når vi nu om kort tid skal til at tale om beslutningsprocesser i en europæisk sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Nu står vi jo midt i en diskussion af alvorlig militær karakter med hære, der slås, havde jeg nær sagt. Jeg ved ikke, hvorfor udenrigsministeren så kommer til at tænke på EF – det havde vi faktisk ikke sådan umiddelbart i tankerne, når vi taler om brug af våben og militærmagt. Men jeg vil love ministeren, at jeg vil have det, jeg har sagt her, i tankerne, også når vi skal diskutere vetoretten andre steder – naturligvis.

Men lad mig tilføje – for jeg kan forstå, at ministeren er lidt nervøs ved tanken om, at man ikke altid skal respektere vetoretten i Sikkerhedsrådet – at det er der også noget risikabelt ved, det kan jeg godt se. Den står der nu engang, og hvis nu Kina siger nej og amerikanerne siger: Vi gør det alligevel! Og vi måske siger: Det var godt! – er det så ikke noget farligt noget at komme ind på?

Der er bare én ting, vi skal gøre os klart, og det er det virkelige liv. De lande, der ønsker at krænke nationernes suverænitet ved at intervinere i de pågældende lande, og som ved, at hvis de går til Sikkerhedsrådet, så får de et veto, går jo ikke til Sikkerhedsrådet og får et veto; de foretager bare interventionen. Og det synes jeg er lige så betænkeligt som det at negligere et veto. Derfor er det, at jeg siger, at skal man hylde FN-pagten, så må det gælde i forhold til alle.

Jeg skal ikke nævne bestemte eksempler på interventioner. Der har jo været tilfælde, hvor det land, der foretog dem, klart vidste, at gik man til FN, så fik man et veto i hovedet, og derfor gik man da ikke, og så foretog man interventionen alligevel. Der foreligger jo allerede det brud, som jeg også under visse omstændigheder kan forestille mig.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg er meget vel klar over, at hr. Ole Espersen slet ikke har tænkt på EF i denne sammenhæng, men det var måske en anden af de hellige

køer, man skulle begynde at studere lidt nærmere. For spørgsmålet er da, om ikke noget af den lære, vi må drage af den situation, vi har været i og står i i dag, når det drejer sig om Irak, er, at vi er for dårligt organiseret i Europa til at kunne gøre en massiv fælles europæisk indsats for at sætte ind over for noget af det, der sker. Det synes jeg da var en overvejelse værd, lige så vel som det er en overvejelse værd – den, hr. Ole Espersen er inde på – om ikke FN's beslutningssystem er utilstrækkeligt i forhold til at træffe de nødvendige beslutninger inden for rammerne af verdenssamfundet om at gøre noget.

Men dette at gøre en effektiv europæisk indsats har vi altså ikke været i stand til. Nu gøres der et interessant eksperiment i disse dage på det humanitære område, hvor Vestunionen, denne vesteuropæiske union, som jo det store flertal i Danmark er meget skeptisk over for, formentlig fordi man ikke rigtig kender noget til den, forsøger at gøre en humanitær indsats, får tingene frem så hurtigt og effektivt som muligt, og hvor Danmark i denne særlige situation deltager i arbejdet – jeg understreger: i denne særlige situation. Det er måske også noget, der kan bane vejen for nytænkning på det område.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Nu kan man jo have større eller mindre tillid til folkeretlige traktater, og det er selvfølgelig trist, at en, der har beskæftiget sig meget med dem, en gang imellem ikke har den helt store tillid til sådanne traktater.

Jeg kunne da godt tænke mig at spørge udenrigsministeren: Hvis man nu forestillede sig, at man havde haft en eller anden EF-ordning, før Golfkrisen startede, med nogle bindinger, som altså også kunne betyde, at vi skulle eller burde handle uden for EF-området eller NATO-området, hvis man havde haft den slags regler nedfældet på et papir med eller uden konsensus, tror ministeren så, at Frankrig, Frankrig og England, England for sig selv, England og Italien ville have optrådt anderledes i denne situation, end man rent faktisk gjorde?

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Måske ikke, men da vi nu alligevel er nået hen imod dagsordenens slutning i dag og kan lade tankerne spille lidt, vil jeg da ikke afvise den mulighed, at et meget stærkere europæisk

[Udenrigsministeren]

engagement i den nødvendige krigsførelse i Golfen – et engagement, som havde været muligt, hvis vi havde haft en anderledes organisation og samarbejde i Europa – muligvis kunne have gjort hele indsatsen så meget mere effektiv, fordi amerikanerne så ikke havde skullet bære så tung en del af byrden, som de rent faktisk gjorde, med de politiske begrænsninger, det jo også kom til at lægge på operationen.

Jeg vil slet ikke afvise, at det så kunne have ført til en indsats, der havde været endnu mere effektiv, end den rent faktisk blev, og at man derfor muligvis kunne have undgået nogle af de problemer, man står med i dag. Det er i hvert fald en mulighed, man ikke kan afvise.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Nej, man kan selvfølgelig ikke afvise det, men jeg går ud fra, at hvis man virkelig havde ønsket det fra de landes side, som kunne gøre noget effektivt, så er ministeren enig med mig i, at så ville der ikke have været noget, der havde forhindret, at de gjorde det.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det, der er afgørende, er at få samlet så mange lande som muligt i Europa i et forpligtende samarbejde, sådan at det for hver enkelt er en naturlig forpligtelse at være med i en fælles indsats, så vi kommer bort fra den situation, vi er i i dag, hvor alt for mange får mulighed for at gemme sig væk, sådan som det rent faktisk skete.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udenrigsudvalget (10/4 91):

Udtræder: Birgitte Husmark (SF)

Ny stedf.: Pelle Voigt (SF)

Udtræder: Graversen (S)

Nyt medl.: Ole Espersen (S)

Kommunaludvalget (11/4 91):

Udtræder: Baadsgaard (S)

Nyt medl.: Peder Sass (S)

Miljø- og Planlægningsudvalget (11/4 91):

Udtræder: Rahbæk Møller (SF)

Nyt medl.: Henning Nielsen (S)

Retsudvalget (11/4 91):

Udtræder: Tom Behnke (FP)

Nyt medl.: Kim Behnke (FP)

Udenrigsudvalget (11/4 91):

Udtræder: Pelle Voigt (SF)

Ny stedf.: Gert Petersen (SF)

Markedsudvalget (11/4 91):

Udtræder: Aagaard (KF)

Ny stedf.: Fischer (KF)

Det Udenrigspolitiske Nævn (11/4 91):

Udtræder: Jørgen Estrup (RV)

Nyt medl.: Niels Helveg Petersen (RV)

Sundhedsudvalget (11/4 91):

Udtræder: Ingrid Rasmussen (S)

Ny stedf.: Jan Petersen (S)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 16. april 1991 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Med hensyn til de øvrige møder i den kommende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 15.57